

Azərbaycan Respublikası
Səhiyyə Nazirliyi

“Azərbaycan Cərrah və
Qastroenteroloqlar” İctimai Birliyi

Jurnal 2005-ci ildə təsis olunub,
ildə 4 dəfə buraxılır.

Ali Attestasiya komissiyasının Rəyasət
heyətinin 30.04.2010-cu il tarixli
(protokol №10-R) qərarı ilə
“Cərrahiyyə” jurnalı “Dissertasiyaların
əsas nəticələrinin dərc olunması
təvsiyə edilən elmi nəşrlərin müvafiq
elm sahələri üzrə siyahısı”na daxil
edilmişdir.

Nəşr olma lisenziyası № 1280.

Redaksiyanın ünvanı:

AZ 1122. Bakı ş., Şərifzadə küç., 196.
Akademik M.A. Topçubaşov adına
Elmi Cərrahiyyə Mərkəzi

Адрес редакции:

AZ 1122. г. Баку, ул. Шарифзаде, 196
Научный Центр Хирургии
им. академика М.А.Топчубашова.

Address:

AZ 1122. Str. Sharifzade 196,
Scientific Centre of Surgery named
after acad. M.A.Topchubashev
Baku, Azerbaijan Republic.

Tel.:

(99412) 432 18 30

(99450) 349 55 66

(99470) 349 55 66

Fax: (99412) 432 18 30, 497 71 58

E-mail: dr.bahruz@mail.ru

E-mail: dr.bahruz@yahoo.com

С Ə Р Р А Н İ Й Й Ə Х И Р У Р Г И Я   S U R G E R Y

№ 3, 2023

Redaksiya heyəti:

Baş redaktor: R.M.Ağayev

Baş redaktor müavini: M.Y.Nəsirov

Məsul katib: B.V. Musayev

Şirəliyev O.K.

Abbasov F.E.

Bayramov N.Y.

Cəfərov Ç.M.

Camalov F.H.

Əmiraslanov Ə.T.

Əliyev C.Ə.

Hidayətov Ə.A.

Hadiyev S.İ.

İbrahimli Ş.F.

İmamverdiyev S.B.

İsayev H.B.

Quliyev Ç.B.

Qarayev Q.Ş.

Qasimov N.A.

Musayev K.K.

Həsənov E.N.

Redaksiya şurası:

Abdullayev İ. (Azərbaycan, Naxçıvan)

Abdel-Vahab M. (Misir, Mansura)

Al Mahtab (Banqladeş, Dakka)

Alekseyev S. (Belarus, Minsk)

Baymaxanov B. (Qazaxstan, Almata)

Fazle A. (Yaponiya, Tokio)

Gurakar A.(ABŞ, Baltimor)

Xacıbayev A.M. (Özbəkistan, Daşkənd)

Kianmanesh R. (Fransa, Reyms)

Qalperin E. (Rusiya, Moskva)

Qurbanov F.S. (Rusiya, Moskva)

Maqomedov A.Q. (Rusiya, Mahaçqala)

Mamakeyev M.M. (Qırğızıstan, Bişkək)

Nazırov F.Q. (Özbəkistan, Daşkənd)

Nardone G. (İtaliya, Neapol)

Novruzov R.M. (Azərbaycan, Sumqayıt)

Novruzov S.A. (Azərbaycan, Naxçıvan)

Ozkan H. (Türkiyə, Ankara)

Pavlov A. (Rusiya, Moskva)

Ryska M. (Çexiya, Praqa)

Satava R. (Siettl, ABŞ)

Skiappa J. (Portuqaliya, Lissabon)

Tamm T.İ. (Ukraina, Xarkov)

RELATIONSHIP BETWEEN PERIODONTAL DISEASES AND COVID-19

VYNOGRADOVA OLENA¹, DYRYK VOLODYMYRA¹, MINKO LIDIYA¹,
DANYLCHENKO SVITLANA²*Danylo Halytsky Lviv National Medical University, Lviv, Ukraine¹**Kherson State University, Kherson, Ukraine²*

Introduction. The problem of the high prevalence of inflammatory and dystrophic periodontal diseases is very urgent, despite the high level of diagnostic and treatment technologies in the arsenal of dentists and the availability of information for patients [1]. According to professional literature, the prevalence of periodontal tissue pathology is 85-100%, and their presence causes a number of biochemical, immunological and functional disorders, microcirculatory and metabolic disorders, disorders of almost all types of metabolism develop: protein, lipid, mineral, carbohydrate, which leads to the progressive destruction of tissues of the oral cavity [2]. Such a high prevalence of periodontal diseases, as well as their close relationship with somatic pathology, determine the importance of this problem. The presence of concomitant pathology, in particular, cardiovascular, endocrinological, autoimmune and viral diseases is a significant factor that determines the course and prognosis of periodontal tissue diseases [3].

At the end of 2019, the world faced a terrible epidemic - COVID-19, which is still an acute scientific, medical and social problem. The complexity of the coronavirus disease caused by SARSCoV-2 lies in the unpredictable clinical course of the disease, which can progress rapidly, causing severe and fatal complications [4]. The high prevalence of this infection makes it necessary to study its pathogenetic mechanisms in order to prescribe timely therapy. The relationship between underlying comorbidities and periodontal pathology is reasonably well understood, and the relationship between COVID-19 and periodontitis is in critical need of additional research.

The aim of the study. To analyze the literature data on the influence of periodontal tissue diseases on the course of SARS-CoV-2 infection.

Materials and methods. To achieve this goal, the semantic method and analysis of professional literature using information in the scientific-metric databases PubMed, Scopus and Google Scholar.

Results and discussion. With chronic periodontal disease, the human body begins to produce a large number of immune cells to fight the infection. The level of markers of inflammation in the blood also increases. However, it causes an appropriate reaction in the body, that is, the immune response will be much more active, and this explains such a high percentage of complications of SARS-COV-2 in patients with periodontitis. As the results of recent studies show, patients with a severe course of COVID-19 and acute respiratory distress syndrome have an increased immune response, which is characterized by an excessive level of production of pro-inflammatory cytokines - the development of the so-called cytokine storm syndrome [5]. According to Shen N et al., mortality from COVID-19 was associated with increased levels of serum interleukin-6 (IL-6), C-reactive protein (CRP), D-dimer, and ferritin, indicating a clear connection the relationship between disease severity and viral excessive inflammation [6]. Gupta S et al. showed that in the pathogenesis of periodontitis and COVID-19, excessive production of extracellular neutrophil traps occurs, which leads to an increased level of thrombosis [7]. According to Marouf N et al, published in the Journal of Clinical Periodontology, patients with coronavirus and periodontal disease are three times more likely to experience complications of the disease [8]. You can reduce the bacterial load and the risk of infection by following the rules of oral hygiene [9]. According to recent studies, regular brushing and proper oral care can play a big role in the fight against COVID-19, since the probability of death of patients with a coronavirus infection is nine times higher if it is accompanied by periodontal disease [10].

The significance of the combined pathology of the periodontium and the respiratory system is determined not only by the prevalence and severity of the course of the disease, the negative impact on the body as a whole, but also by the low effectiveness of the treatment. Interbacterial exchange between the lungs and oral cavity potentially increases the risk of respiratory infections, complicating the course of COVID-19 [11]. In domestic and foreign literature, there is little scientifically based data on the possibilities of a comprehensive approach to systemic methods of treatment of periodontal tissue diseases in patients who have suffered from SARS-COV-2. Unfortunately, to date, there is no systematic source of information about dental problems in patients with SARS-COV-2.

Conclusions. So, according to the literature, periodontal disease and COVID-19 are mutually aggravating diseases. Inflammation in the oral cavity paves the way for the rapid spread of the coronavirus. Periodontal disease may further enhance cytokine release through altered microflora, expression of multiple viral receptors, bacterial superinfection, and aspiration of periodontal pathogens, exacerbating the course of COVID-19. Insufficient hygienic care of the oral cavity can increase the infection of SARS-CoV-2, therefore it is important to pay attention to adequate hygiene of the oral cavity to maintain general somatic health and prevention of complications.

REFERENCES:

1. Costa FO, Susin C, Cortelli JR, Almeida Pordeus I. Epidemiology of periodontal disease. *Int J Dent.* 2012;2012:848641.
2. Golub LM, Lee HM. Periodontal therapeutics: Current host-modulation agents and future directions. *Periodontol 2000.* 2020;82(1):186-204.
3. Bui FQ, Almeida-da-Silva CLC, Huynh B, et al. Association between periodontal pathogens and systemic disease. *Biomed J.* 2019; 42(1):27-35. doi:10.1016/j.bj.2018.12.001
4. Campisi G, Bizzoca ME, Lo Muzio L. COVID-19 and periodontitis: reflecting on a possible association. *Head Face Med.* 2021 May 11;17(1):16. Doi: 10.1186/s13005-021-00267-1. PMID: 33975613 Review.
5. Sahni V., Gupta S. COVID-19 & Periodontitis: The cytokine connection. *Medical Hypotheses.* 2020. Vol. 144. P. 109-908.
6. Chen N. et al. Epidemiological and clinical characteristics of 99 cases of 2019 novel coronavirus pneumonia in Wuhan, China: a descriptive study. *The Lancet.* 2020\$ 395 (10223): 507–513.
7. Gupta S., Sahni V. The intriguing commonality of NETosis between COVID-19 & Periodontal disease. *Medical Hypotheses.* 2020. Vol. 144. P. 109968.
8. Marouf N, Cai W, Said KN, Daas H, Diab H, Chinta VR, Hssain AA, Nicolau B, Sanz M, Tamimi F. Association between periodontitis and severity of COVID-19 infection: A case-control study. *J Clin Periodontol.* 2021 Apr;48(4):483-491. doi: 10.1111/jcpe.13435. Epub 2021 Feb 15. PMID: 33527378 Free PMC article.
9. Benachinmardi KK, Nagamoti J, Kothiwale S, Metgud SC. Microbial flora in chronic periodontitis: study at a tertiary health care center from North Karnataka. *J Lab Physicians.* 2015 Jan-Jun; 7 (1): 49-54.
10. Amorim dos Santos J. et al. Oral Manifestations in Patients with COVID-19: A Living Systematic Review. *Journal of Dental Research.* 2021; 7 (2): 141–154.
11. Hui D. S. et al. The continuing 2019-nCoV epidemic threat of novel coronaviruses to global health – The latest 2019 novel coronavirus outbreak in Wuhan, China. *International Journal of Infectious Diseases.* 2020. Vol. 91. P. 264–266.

MÜNDƏRİCAT - CONTENTS - СОДЕРЖАНИЕ

Böyük alim, qayğıkeş müəllim, mahir cərrah, professor Bəhram Məhəmmədrəsul oğlu Aşurov 80 il	5
Professor Bəhram Məhəmmədrəsul oğlu Aşurovun 80 illiyinə həsr olunmuş elmi-praktik konfransın materialları	9
Ağayev E.K., Həsənov A.B., İsmayılova Z.E., Yusubov M.O., İsmayılova S.B. <i>Fasiləsiz münsariqədaxili (peritonarxası) blokada və limfatrop müalicənin təxirəsalınmaz</i> <i>bağırsağ rezeksiyalarından sonrakı erkən ağırlaşmaların profilaktikasında rolu</i>	10
Bağirov A.M. <i>Wunderlich sindromu ilə ağırlaşmış renal hemangioma</i> <i>xəstələri ilə bağlı klinik müşahidələrımız</i>	14
Cəfərov Ç.M., Qasimov E.M., Rüstəmzadə Ü.Ç <i>Ağciyərin sekvestrasiyası</i>	17
Əlləzov Ç., Əliyev B., Aslanov A., Əliyev S., Ağayev E. <i>44 günlük ı qarabağ müharibəsində abdominal travma nəticəsində</i> <i>həyatlarını itirmiş hərbiçilərin statistikası və yaralanmaların xüsusiyyətləri</i>	20
Hacıyev C.N., Tağıyev E.Q., Hacıyev N.C., Məmmədov A.X., Paşayev S.Ə. <i>Qeyri-şiş mənşəli mexaniki sarılıqlı xəstələrdə qeyri-səlis məntiq əsasında fərdi cərrahi müdaxilə</i> <i>taktikası seçimi və əməliyyatdansonrakı ağırlaşmaların riskinin qiymətləndirilməsi</i>	29
İsmayılov Q.M. <i>Müştərək göz xəstəlikləri fonunda tor qişanın qopması diaqnozu ilə xəstələrin</i> <i>demoqrafik və klinik səciyyələri, onların müalicəsində lazer koagulyasiyasının rolu</i>	35
Rüstəmzadə Ü.Ç., Cəfərov Ç.M., Qasimov E.M. <i>Qida borusunun spontan cırılması – Burxave sindromu</i>	39
Agaev Ə.K., İsmayılova Z.Ə., Gəsanov A.B., Yusubov M.O., Məmedova G.A. <i>О способах профилактики несостоятельности швов</i> <i>кишечных анастомозов (Обзорная статья)</i>	43
Agaev Ə.K., İsmayılova Z. Ə., Гашимова А.Ю. <i>Профилактика несостоятельности кишечных анастомозов "Высокого риска"</i>	49
Амирасланова Н.А. <i>Критерии выбора хирургических доступов у пациенток</i> <i>с образованиями средних и больших размеров в матке и яичниках</i>	52
Amiraslanova N. A. <i>Criteria for selection of surgical approaches in patients with</i> <i>medium and large size formations in the uterus and ovaries</i>	55
Худиев В.М. <i>Наши опыт лечения над- и чрезмышцелковых переломов плечевой кости у детей</i>	55
Hudiyev V. M. <i>Analysis of the results optimization of treatment condyle and</i> <i>through condyle fractures of the hummers in children four-year period</i>	59

Bayramzadə S.R.

Evaluation of the heart failure component of cardiotoxicity in oncology patients undergoing chemotherapy..... 62

Muslimova S. A., Alishova N. F., Karimova I. M.

Papillomavirus infection and cervical pathology..... 68

Ağayev E.K., Həsənov A.B., İsmaylova Z.E., Yusubov M.O., Həsənov M.C.

Xolesistektomiya əməliyyatları zamanı rastladığımız damar anomaliyaları və buna bağlı müşahidə olunan intraoperasion qanamalar..... 71

Ağabəyli L.Z., Ağamalyeva A.C., Öməröva Z.M., İsmaylova F.Z.

Dirsək oynaqı nahiyəsində müxtəlif növ törəmələrin və bursitlərin ultrasəs əlamətləri və differensial-diaqnostik kriteriləri..... 72

Bağirov A.M.

Wunderlich sindromu ilə ağırlaşmış renal hemangioma xəstələri ilə bağlı klinik müşahidələrimiz..... 72

Ağamalyeva A.c., Ağabəyli L.z., Öməröva Z.m, İsmaylova F.Z.

Simptomsuz keçən karotid xəstəliyində radioloji müayinələrin rolu..... 73

Ağamalyeva Ü.C., Cəfərova N.Ə., Qasımova A.Ş., Öməröva Z.M.

Diabetik mikroangiopatiyalar zamanı lipidlərin peroksidləşməsinin artması və immun sistem göstəricilərinin vəziyyəti..... 74

Ağayev R.M., Cəfərli R.E.

Qaraciyər sirrozu və portal hipertenziyanın müalicəsində kök hüceyrə tranplantasiyasının immunoloji toleranlığa təsiri..... 74

Allahverdiyev M.Q., Kəsəmənli Ə.K.

Gənc yaşlı azərbaycanlı qızlarda konstitusiya tipləriüzrə bölgüyə dair..... 75

Allahverdiyev V.A.

Kəskin bağırsaq kecməzliyinin cərrahi müalicəsi zamanı endotoksikozun aradan qaldırılmasında enterosgel preparatının əhəmiyyəti..... 75

Atakişizadə S.A., Aliyeva A.İ., Atakişizadə S.A., Cəfərova K.A.

Çoxprofilli klinikalarda bəzi xəstəxanadaxili infeksiyaların etiologiyasında multirezistent bakteriyaların rolu..... 76

Atakişizadə S.A.

Əczaçılıq praktikasında əczaçılıq assosiasiyalarının rolunun öyrənilməsi..... 77

Bağirova H.F., Bağirova S.K., Əliyeva P.İ., Vəzirova R.Ş., Cavanşir P.

Hamiləliyin erkən müddətlərində mifepriстон preparatı ilə sonlandırılmasının effektivliyi..... 77

Bağirova S.K., Həmidova N.A., Aslanova M., Alishova N.F., Əsgərova Ş.M.

İlk hamiləliyin ana və döl üçün nəticələrinin yaxşılaşdırılmasında maqni b6-fortte preparatının rolu..... 78

Bağirova M.H., Muxtarov M.M., Bəylərova R.R., Öməröva Z.M.

Uşaqlarda rast gəlinən vı xəstəlik olan uşaq rozeolasının gedişinin xüsusiyyətləri..... 79

- Bağirova S.K., Şəmsədinskaya N.M., Müslumova S.A., Kərimova İ.M., Babayeva S.A., Ağakışiyeva L.Q.**
Qadınlarda hiperandrogeniya sindromunun diaqnostikasında
kliniki-laborator müayinə usullarının effektivliyi.....80
- Bağirova M.H., Muxtarov M.M., Bəylərova R.R., Öməröva Z.M**
Uşaqlarda kəskin bağırsağ infeksiyalarının müalicəsində sinbiotiklərin rolu.....81
- Bağirova Ş.H.**
Uşaqlıq boynu xəstəliklərinin diaqnostikasında kolposkopiyanın rolu.....82
- Bağirova Ş.H.**
Uşaqlıq boynu xərçəngi toxumasında cinsi steroid hormonlarının şişin böyüməsinə təsiri.....82
- Bayramov N.Y., Zeynalov S.M., Qapaqov F.M., Namazov A.E., İsadadə E.M., Rustam A.M.**
İnsulinomaların laparoskopik cərrahlığı.....83
- Bayramov M.İ.**
Döllərdə və yenidoğulmuşlarda dil-udlaq sinirinin yuxu cibi
şaxəsinin xarici və kötük daxili qurluşunun fərdi xüsusiyyətləri.....84
- Behbudov V.V., Müslümov Q.F., Rüstəmov E.A., Zeynalov N.C.**
Laparoskopik nissen fundoplikasiyasının modifikasiya edilmiş variantının
tətbiqinin xəstələrin uzaq dövrdəki həyat keyfiyyətinə təsiri.....85
- Bəylərova R.R., Rəşidova Ş.M., Cavadzadə V.N., Bağirova M.H.**
Uşaqlarda salmonelloz infeksiyasının müalicəsində immunmodulyatorların əhəmiyyəti.....85
- Cavadzadə V.N.**
C virus hepatitli xəstələrdə qaraciyər fibrozunun qiymətləndirilməsi və müalicəsi.....86
- Cavanşir P.A**
Hamiləliyin birinci trimestrində fol turşusunun təyin edilməsinin mahiyyəti.....87
- Cəfərli R.E.**
Beynəlxalq aləmdə çift qan banklarının növləri, fəaliyyətinin tənzimlənməsi və perspektivləri barədə.....88
- Cəfərli R.E.**
Exinokokkektomiyadan sonra qaraciyərdə qalan
qalıq boşluğunun müxtəlif variantlarda qapadılması nəticələri.....89
- Davudov M.M.**
Ağız boşluğu selikli qişa xərçənginin cərrahi müalicəsində
deltapektoral dilim kəsiyi ilə böyük döş əzələsi–dəri diliminiin istifadəsi.....90
- Etibarlı S.S., Xəlilzadə R.S., Etibarlı S.A.**
Osteoparotik fəqərə sınıqları zamanı vertebroplastikanın tətbiqi.....90
- Eynullayeva N.A.**
Sağlam insanlarda yaşdan asılı olaraq öd kisəsinin ölçülərinin müqayisəli qiymətləndirilməsi.....91
- Eyvazova K.Ə., Lətifova L.V., Abdıyeva G.X., Rəhimli Ş.İ., Məmmədova E.T.**
Heterotopik mədə selikli qişasının klinik xüsusiyyətləri.....92
- Ələkbərov A.Ə., Mirzəyeva T.N., Həsənov R.P., Mirzəyev M.İ.**
Termik yanıq zədələri zamanı aero-hematik baryerdə
gedən dəyişikliklərin morfo-funksional xüsusiyyətləri.....92

Əliyeva G.R. <i>Azərbaycan əhalisində alkoqol mənşəli xroniki pankreatitin inkişafında alkoqol dehidrogenaza geninin (ADH3) rolu.....</i>	93
Əliyeva H.Ə., Məmmədova G.Q. <i>Diabetik nefropatiyanın subklinik mərhələsinin klinik-laborator xüsusiyyətləri.....</i>	94
Əlləzov Ç., Əliyev B., Aslanov A., Əliyev S. A. <i>44 günlük u Qarabağ müharibəsində abdominal travma nəticəsində həyatlarını itirmiş hərbiçilərin statistikasi və yaralanmaların xüsusiyyətləri.....</i>	94
Əlləzov Ç.B. <i>Vətən müharibəsi dövründə döyüş zamanı kəllə-beyin zədələnmələrinin diaqnostikasi və müalicəsinin nəticələri.....</i>	96
Əsgərova S.E. <i>Süüd vəzisi xərçənginin erkən dövrdə təsdiqlənmiş xəstələrdə şüa müalicəsinin nəticələri.....</i>	97
Əsmətov V.Y., Qurbanzadə Ç.R. <i>Mayasarmaşığı (Humulus Lupulus) otunun tibbi əhəmiyyətləri.....</i>	98
Əsmətov V.Y., Şirinova İ.B. <i>Daziotu bitkisindən (hypericum) alınmış bioloji aktiv qarışıq potensial dərman maddəsi kimi.....</i>	99
Əsmətov V.y., Qurbanzadə Ç.R. <i>Melissa (Melissa ofcinalis) bitkisi və onun xalq təbabətində rolu.....</i>	100
Əzizov A. Ə. <i>Xronik tonzillitin törədicilərinin antikomplementar aktivliyin səviyyəsi.....</i>	100
Əzizov V.Ə., İmaməliyev Q. M., Nuriyev A.Ə., Qurbanova X.İ. <i>Xronik ürək çatışmazlığı olan xəstələrdə aktivləşmiş sitokinlərə bisoprololun modulyasiyaedici təsiri.....</i>	101
Hacıyev C.N., Tağıyev E.Q., Hacıyev N.C., Kosayev A.A <i>Qarın boşluğunun küt travması ilə əlaqədar olan parenximatöz orqan zədələnməsinin əməliyyatsız müalicəsi.....</i>	102
Hacıyev C.N., Hacıyev N.C., Tağıyev E.Q., Qasımova Ş.X. <i>Xroniki babasil xəstəliyi zamanı birləşdirici toxumada baş verən bir sıra biokimyəvi dəyişikliklər.....</i>	103
Hacıyev N.C., Hacıyev C.N. <i>Yayılmış peritonitlərdə müxtəlif şkalalar üzrə letallığın müqayisəli qiymətləndirilməsi.....</i>	104
Hətəmov Y., Səfərova S. <i>Endometrial adenokarsinomalar zamanı morfoloji səciyyənin öyrənilməsi.....</i>	106
Hüseynov N.İ., Mehdiyev P.S., Əhmədova N.M., Əkbərov A.M. <i>Diz oynaqlarının osteoartritində fizioterapevtik və kinezoterapevtik müalicənin effektivliyi.....</i>	107
Hüseynov N.İ., Mehdiyev P.S., Əhmədova N.M., Əkbərov A.M. <i>Spondiloartritli xəstələrdə naftalan neftinin elektrostimulyasiya ilə kompleks müalicəsinin effektivliyi.....</i>	108

Hüseynov N.İ., Mehdiyev P.S., Əhmədova N.M., Əkbərov A.M. <i>Ankilozedici spondilitli xəstələrin müalicəsində naftalan terapiyanın effektivliyi.....</i>	109
İbrahimov Ş.R., Pənahian V.M., Qasimov C.L., Quvalov Ş.İ. <i>QBB-şöbələrində infeksiya ağırlaşmalarının müalicə-diaqnostik prosesin xüsusiyyətləri.....</i>	109
İmaməliyev Q.M., Nuriyev A.Ə., Qurbanova X.İ., İbrahimova Ş.S. <i>Arterial hipertenziyalı xəstələrdə prestansla müalicənin sol mədəciyin hemodinamik və struktur-morfoloji vəziyyətinə təsiri.....</i>	110
İmaməliyev Q.M., Nuriyev A.Ə., Qurbanova X.İ., Hüseynova N.İ. <i>Arterial hipertenziyalı xəstələrdə lerkamenlə kombinə olunmuş müalicənin effektivliyi.....</i>	111
İmanova S.S., Zeynalov B.M. <i>Düz bağırsağ sallanmasında aralıq əməliyyatlarının nəticələri.....</i>	111
İmanova S.S., Zeynalov B.M. <i>Genital prolaps olan xəstələrdə urinar disfunksiyanın cərrahi korreksiyası.....</i>	112
İsmayilova G., Aslanov H., Bayramov N. <i>İltihabi bağırsağ xəstəliklərində interleykin 13 geninin rolu.....</i>	113
İsmayilova K.İ., Şərifov T.M., Əliyeva G.M. <i>Şəkərli diabet tip 1 və tip 2 xəstələrində dəmir mübadiləsinin müqayisəli analizi.....</i>	114
Kazımova A.U., Şadlinski E.A. <i>Eksperimental olaraq şəkərli diabetin modelləşdirilməsi.....</i>	114
Kosayeva G.A. <i>Pilonidal sinusun cərrahi müalicəsinin nəticələrinə təsir edən risk faktorları.....</i>	115
Qasimov R.Ş., Musayev X.N., Əliyeva S.A., Nəcəfquliyeva P.H., Şirinova F.M. <i>Düz bağırsağın ön rezeksiyasından sonrakı anastomoz yetərsizliyinin profilaktikası və aradan qaldırılması.....</i>	116
Quliyev Ş.E., Əliyev B.Ş, Quliyeva G.H., Quliyeva Y.E.* <i>II tip şəkərli diabetli xəstələrdə oroantral əlaqənin bağlanması əməliyyatından sonra baş verə bilən ağırlaşmalar.....</i>	117
Quliyeva K.C., Qanbayeva Ş.F., İbişova A.V., Fərzəliyeva S.Ə. <i>Qanadabənzər-əng yarığının hündürlüyünün morфометrik göstəricilərinin kişilərdə dəyişkənlik xüsusiyyətləri.....</i>	117
Quliyeva S.Ə., Əlizadə L.V., Abdullayeva A.M., Əliyev S.Ə. <i>sarı ləkənin eksperimental distrofiya zamanı hidroperoksid və malondialdehid miqdarına zəfəranın təsiri.....</i>	118
Quliyeva S.Ə., Əlizadə L.V., Abdullayeva A.M. <i>Eksperimental makulodistrofiya zamanı zəfəranın (Crocus Sativus l.) elektroretinoqramma göstəricilərinə təsiri.....</i>	119

- Quliyeva T. S.**
Südvəzisi xərçəngində orqanqoruyucu əməliyyatların nəticələri..... 119
- Quliyeva T. S.**
Südvəzisi xərçəngi zamanı orqanqoruyucu əməliyyatlarda rezeksiya kənarlarının qiymətləndirilməsi..... 120
- Qurbanova F. H.**
Perimenopauzal dövrdə anomol uşaqlıq qanaxmaları..... 121
- Lətifova L. V., Eyvazova K. Ə., Mürsəlov M. M., Abdliyeva G. X., Məmmədova E. T.**
Skleroterapiyadan sonra elastik kompressiyanın effekti..... 122
- Mahmudov İ. Ş., Həsənquliyeva G. M., Novruzova G. Ə., Mustafayeva S. Y.**
Uşaqlarda xəstəxanadankənar pnevmoniyalarına müasir xüsusiyyətləri 122
- Məmmədov Ə. Ə., Cəfərli R. E., Məlikova S. A., Məmmədov Ə. S.**
Postxolesistektomik dövrdə nazik bağırsaqda bakterial mikrofloranın korreksiyası nəticələri..... 123
- Məmmədov İ. İ.**
Colon angiodisplaziyalarının qanaxma ilə fəsadlaşmasının müalicəsində müasir yanaşma..... 124
- Məmmədov İ. İ.**
Divertikulyar qanaxmalar zamanı endoskopik hemostazın üstünlükləri 124
- Məmmədov R. Ə., Abbasəliyev B. B., Yusubov M. O., Hümmətova A. Ş.**
Xroniki venoz çatışmazlıq fonunda yaranmış trofiki xoraların müalicəsinə müasir yanaşma 125
- Məmmədova H. H., Əlizadə L. V.**
COVID-19 infeksiyasının gedişində oftalmoloji simptomların qiymətləndirilməsi..... 126
- Məmmədov A. A., İsmayilova Ş., Muradəliyeva N.**
Asimptomatik dövrlərdə gizli iltihabi müəyyən etmək üçün ailəvi aralıq dənizi qızdırmasında serum amiloid a səviyyələri..... 127
- Məmmədova S. N., Hidayatova L. Ə.**
Psoriatik artrit xəstəliyi olan uşaqlarda müşayiət edici patologiyaların xüsusiyyətləri 127
- Mirzəyeva T. N., Ələkbərov A. Ə., Əkbərov E. Ç., Həsənov R. P.**
Qeyri-alkoqol steatohepatitləri zamanı mitoxondrilərin strukturu..... 128
- Mövsümov N. T., Kərimzadə G. E.**
Müxtəlif yaş dövrlərində üz siniri kanalının məməyəbənzər seqmentinin morfo-metrik göstəriciləri 128
- Mürsəlova S. Ə., Səfərova S. S., Vəliyeva S. N., Mirzəyeva X. M.**
Uşaqlıqda çapığı olan hamilə qadınlarda doğuşun təbii yolla aparılması..... 129
- Musayev X. N., Əliyeva S. A., Şirinova F. M., Qasımov R. Ş.**
Meqadolixokolona görə subtotal kolektomiya olunmuş xəstələrdə hemostaz..... 130
- Musayev X. N., Qasımov R. Ş., Əliyeva S. A., Şirinova F. M.**
Yoğun bağırsağın xoşxasəli xəstəliklərinin cərrahi müalicəsində bizim yanaşmamız 131

- Namazova Z.E.**
Öd daşı xəstəliyi səbəbindən kəskinləşmiş pankreatitin müalicəsində ozonoterapiyanın rolu..... 131
- Nəbiyeva M.Y.**
Mebel istehsalında dəzgahçı və fanerçilərin sağlamlıq vəziyyətinə əmək şəraitinin təsiri 132
- Nəbiyeva M.Y., Həsənova S.Ə.**
Neft emalı istehsalında işləyən fəhlələrin sağlamlıq vəziyyəti haqqında 133
- Nəbizadə R.Z., Etibarlı S.A., Məmmədov C.C.**
Anadangəlmə onurğa beyni yırtığı ilə olan uşaqların müasir müalicə taktikası..... 134
- Ömərov İ.O.**
Diabetik ayağın irinli-nekrotik ağırlaşmalarının müalicəsində müasir yanaşma..... 135
- Ömərova A.D., Mahmudova Ə.S., Qorçiyeva G.S., İbayeva S.A.**
Pankost xərçənginin radioloji müayinə meyarları..... 136
- Paşayeva C.B., Mirzəyeva X.M., Vəliyeva S.N., Bağirova A.M.**
Hamiləliyin birinci üç aylığında bakterial vaginozun rastgəlmə tezliyi və müalicəsi..... 136
- Rzayev T.M., Xıdırova N.M., Məmmədova S.Y.**
Qastroezofaqeal varikozlardan qanaxmanın endoskopik müalicəsi..... 137
- Rzayev Z.İ., Akyüz D.A., Camalova T.P., Abbasova H.F.**
Diabetik pəncə sindromlu xəstələrin müalicəsində ozonoterapiya..... 138
- Səfərova S.S. Məmməd həsənov R.M., Fətəliyeva G.R.**
Polikistozlu yumurtalıqlar sindromu olan qadınlarda postmenopauzal dövrdəki sümük dəyişiklikləri..... 138
- Səfərova S., Qasımzadə M.**
Endometrial adenokarsinomalar zamanı morfoloji səciyyənin öyrənilməsi..... 139
- Süleymanov Ş.N., Meybəliyev F.T., Dadaşov E. İ.**
Qoşunlarda cari ildə yoluxucu xəstəliklərin strukturunun səciyyəvi xüsusiyyətləri..... 140
- Şadlinskaya A.A., Sücəddinova A.C., Əbilova F.A., Hüseynova M.Ə.**
Uşaqlarda burun tənəffüsünün cətinləşmə səbəbləri və bərpası..... 141
- Şadlinskaya A.A., Sücəddinova A.C., Hüseynova M.?, Əbilova F.A.**
Uşaqlarda eşitmə neyropatiyası (en) 141
- Şərifov T.M., İsmayılova K.I., Axunbəyli G.A., Nuriyeva M.A.**
Diffuz toksiki ur xəstəliyinin müalicəsində plazmaferezin tətbiqi 142

- Tağıyev E.Q., Hacıyev N.C., Məmmədov A.X., Paşayev S.Ə.**
Laparoskopik xolesistektomiyadan sonra nadir baş verən ağırlaşma: trokar giriş yeri yırtığı.....142
- Tağıyeva F.A.**
Piyələnmə olan hamilə qadınlarda leptinin miqdarı və karbohidrat mübadiləsinin göstəriciləri.....143
- Talıbov F.Y., Ələkbərova G.R., Vahid Q.B., Hüseynov V.Q.**
Dəri xəstəliklərində oynaq sindromu 144
- Talıbov F.Y., Ələkbərova G.R., Vahid Q.B., Hüseynov V.Q.**
Bazu oynaqının adheziv kapsuliti.....144
- Talıbov F.Y., Ələkbərova G.R., Seyidov Q.R., Hüseynov V.Q.**
Revmatoid artritə yeni təsnifat kriteriyaları 145
- Talıbov F.Y., Ələkbərova G.R., Seyidov Q.R., Hüseynov V.Q.**
Sapho sindromu: klinik müşahidə.....145
- Talıbov F.Y., Ələkbərova G.R., Vahid Q.B., Hüseynov V.Q.**
Revmatologiyada impingement anlayışı.....146
- Verdiyev A.A., Zeynalov F.M., Abdullayev F.M.**
Ürəyin işemik xəstəliyi fonunda gastroduodenal zonada yaranan kəskin xoraların xarakteri və onların əmələgəlməsində mühüm rol oynayan amillər.....146
- Xıdırova N.M., Rzayev T.M.**
"Inlet Patch" 147
- Yaqubova S.M., Sultanova T.S., Mirzəyev M.İ., Qanbayeva Ş.F.**
İnfeksiya zamanı periferik qanın limfositlərinin morfofunksional xüsusiyyətləri.....148
- Yaqubova S.M., Əkbərov E.Ç., Əliyeva G.N., Fərzəliyeva S.Ə.**
Hipoksiya zamanı periferik qanın limfositlərinin morfofunksional xüsusiyyətlərinin müqayisəli qiymətləndirilməsi.....149
- Yusubov İ.Ə¹, Şərifov E.Y.²**
əməliyyatdan sonra mədə-bağırsaq qanaxmalarının müalicəsinə endoskopik yanaşma.....149
- Yusubov M.O., Ağayev E.K., İsmayılova S.B., Nəymətov İ.F.**
Yayılmış peritonitlər zamanı orqanizmin hidrobəlalansında baş verən pozulmaların korreksiyası.....150
- Yusubov M.O., Ağayev E.K., Məmmədov R.Ə., İsmayılova S.B.**
İrinli mediastinitlər zamanı baş verən volemik pozulmalar.....151
- Yusubov Y.Ə., Əliyeva M.S., Qurbanəliyeva Q.İ., Mehtiyev O.H.**
Üz-çənə və boyun nahiyəsinin anadangəlmə kistəsi və fistülü.....152

- Zeynalov S.M., Zeynalov B.M., Qaraqov F.M., Mahmudov M.G., Bayramov N.Y., Abbasov A.H.**
Kəskin xolesistitlərdə diaqnostika və cərrahi taktika.....152
- Zeynalova X.P., Cəfərova T.F., İsmayılova A.C.**
İstmiko-servikal çatışmazlığı olan hamilələrdə bakterial
vaginozun və vulvovaginitin terapiyasına yeni yanaşma.....153
- Zeynalova X.P., İsmayılova A.C., Qocayeva A.A.**
Birincili hipotireozu olan qadınlarda hamiləliyin və doğuşun gedişi.....154
- Ağamaliyeva F.Ş., Gədicəyeva N.M., Gəsanzadə L.Yu. Kurbanova N.F.**
Алгоритм восстановления бинокулярного зрения у детей с аномалиями рефракции.....154
- Ақызья Д.А., Шафиев И.А., Касимов А.Ш., Алиев А.Х.**
Комплексная эндолимфатическая лекарственная терапия в лечении
неспецифических воспалительных заболеваний молочной железы.....155
- Ақызья Д.А., Рзаев З.И., Касимов А.Ю., Шафиев И.А.**
Системы биотрансформации ксенобиотиков при онкопатологии.....156
- Алиев М-С.А., Гулиева С.А., Ализаде Л.В., Абдуллаева А.М.**
Вопросу совместного лечения болезни бехчета (клинический случай).....156
- Ализаде К.Э., Исмаилов И.С., Агазаев К.А.**
Респираторные осложнения у больных
перенесших аорто-коронарное шунтирование.....157
- Ализаде Л.В., Гулиева С.А., Абдуллаева А.М., Зулфияев Г.Г.**
Офтальмогерпес и вирусный гепатит.....158
- Аллахвердиев М.К.**
Половые особенности ширины начального отдела
желез внепеченочных желчевыводящих путей.....158
- Алишова Н.Ф., Джаванишир П. А., Кurbanova Ф.Х., Керимова И.М.**
Хронический эндометрит при бесплодии.....159
- Байрамов М.И.**
Особенности внутричерепного отдела языкоглоточного нерва у плодов, новорожденных.....159
- Байрамов Н.Ю., Зейналов С.М., Зейналов Б.М., Алиев Р.Я., Рустам А.М.**
профилактические мероприятия по преодолению технических
трудностей и безопасности лапароскопической хирургии
желчного пузыря и внепеченочных желчных путей.....160
- Гасымова Т.М., Мустафаева Н.А., Ганиева Г.М.**
Топографическое расположение желез глотки человека в возрастном аспекте.....161
- Гатамов Я., Сафарова С.**
Роль миомы матки в развитии рака эндометрия.....161
- Гулиева С.А., Ализаде Л.В., Абдуллаева А.М., Гулиева У.З.**
К вопросу сравнительного анализа влияния препаратов тафлупрост и
латанопрост у больных начальной стадией первичной открытоугольной глаукомой.....162

Джумишудов Д.Г., Джумишудов А.Д., Исрафилова С.Б., Гасымов Э.М. Методы исследования водного баланса у хирургических больных	163
Джумишудов Д.Г., Джумишудов А.Д., Исрафилова С.Б., Гасымов Э.М. Определение объема внеклеточной жидкости.....	164
Зейналов Б.М., Иманова С.С., Аббасов А.Г., Махмудов М.Г. Однорядный лапароскопически-ассистированный первичный анастомоз в хирургии толстой кишки.....	164
Исаев Г.Б., Кязимов И.Л., Гусейнзаде А.Г. Качество жизни больных язвенной болезнью желудка и двенадцатиперстной кишки в отдаленные сроки после резекции желудка.....	165
Кязимова А.У., Мусаева Е.М., Хейбатова М.Ф. Пренатальное воздействие лекарств на развитие центральной нервной системы плода.....	166
Мамедов Р.А., Мамедов А.Х., Гасымов Э.М., Юсубов М.О. Изменение показателей системного иммунитета в динамике при кровотечениях язвенного генеза.....	166
Мурсалов М.Т., Джамалов Ф.Г., Халилов Н.Дж., Алиева Д.М. Лечение диабетической ангиопатии нижних конечностей в условиях специализированного отделения.....	167
Мурадов Н.Ф., Гасанов Ф.Д., Саидова Ф.Х., Шахсуваров О.М., Керимов Г.А. Преимущества и недостатки анестезии с применением ларингеальной маски при тиреоидэктомии.....	168
Набиева Э.В., Шафиев И.А., Алиев А.Х., Гасымов А.Ш. Применение лапароскопических технологий при лечении паховых грыж.....	169
Набиева Э.В., Мурсалов М.М., Алекберова С.А., Шафиев И.А. Оценка результатов хирургического лечения больных раком пищевода с использованием открытого и лапароскопического методов исследования.....	170
Насирова З.Д. К топографии глазодвигательного нерва в области пещеристой пазухи.....	171
Наджафова Г.Т., *Халилов Н.Дж. Лечение грыж белой линии живота.....	171
Наджафова Г.Т., *Эльбагиев С.Э. Родовые травмы у новорожденных.....	172
Рагимов Э.Х. Роль УЗИ в проведении дифференциальной диагностики респираторного дистресс синдрома и транзиторного тахипноэ.....	173

Рустамова А.Б. Новый подход к лечению эхинококкоза печени.....	174
Рустамова А.Б. Аспирационная эхинококкэктомия. (Клинический обзор).....	175
Рустамова С.М, Сеидова З.Р. О морфометрической характеристике структурных компонентов щитовидной железы.....	176
Садыгова Т.Т., Керимова Т.Б., Маммедъярова И.А. Сравнение методов седации при заборе яйцеклеток для экстракорпорального оплодотворения.....	176
Сафарова С., Гатамов Я. Роль миомы матки в развитии рака эндометрия.....	177
Сеидова З.Р, Рустамова С.М. Изменение расстояний между лимфатическими скоплениями в различных отделах гортани.....	178
Султанова Н.Н.¹, Байрамов Р.Б.², Магеррамли Н.Э.² Оценка толщины мягких тканей носа для прогнозирования результатов ринопластики.....	178
Султанова Т.С Ультрасруктурные изменения кардиомиоцитов после однократной острой физической нагрузки.....	179
Султанова Т.С. Влияние длительной умеренной физической нагрузки на ультра структурные адаптационные изменения респираторного отдела легких.....	180
Таривердиева Р.Р., Ахундбейли Г.А. Применение реосорбилакта в комплексном лечении сахарного диабета 2 типа с нефропатией.....	182
Хыдыров Э.А., Исаев Н.Н. Изучение особенностей нервных структур бронхиального аппарата легких.....	182
Хыдыров Э.А., Исаев Н.Н. К вопросу об иннервации нервов легких человека.....	183
Шамсадинская Н.М., Джавадова Г.Р., Багирова Л.Г., Мамедли Л.З. Сексуальная функция после кесарева сечения.....	184
Этибарлы С.А., Халилзаде Р.С., Наджафбейли Н.В. Корреляция тяжести клинических проявлений со степенью каудальной дислокации миндалин мозжечка при Мальформации Киари I типа.....	184
Юсубов А.А, Султанова Н.Н., Фараджеев Э.Г., Ибрагимов Р.Э. Хирургическое лечение преаурикулярного свища	185

Юсубов А.А, Алиева М.С., Билалзаде С.Я., Мамедова А.М. <i>Лечение воспалительных заболеваний слюнной железы.....</i>	186
Babayeva R.E., Huseynov B. M. <i>Morphological changes in these vessels during occlusion and stenosis of unpaired visceral branches of the abdominal aorta.....</i>	186
Bagirov A.M., Jethro F.T. <i>Choosing method of renal iscaemia in partial nephrectomy.....</i>	187
Илика В.В., Илика О.В. <i>Immunohistochemical study of pro-apoptotic bax protein in inflammation of the placenta in combination with iron deficiency anemia of pregnancy.....</i>	189
Илика В.В., Илика О.В. <i>Chemiluminescent studying of nitro-peroxides in placental structures in chorionamnionitis and basal deciduitis in pregnant women with iron deficiency anemia.....</i>	189
Mammadzada A., Ismayilova SH., Muradaliyeva N. <i>Incidence and management of kaposi sarcoma in renal transplant recipients .....</i>	190
Matiyev I.I., Nasirli C.A., Isgenderzade E. <i>Factors affecting the development of post-traumatic arthrosis after operative orthopedic treatment of fractures of the posterior wall of the acetabulum.....</i>	191
Saidova F.Kh., Shahsuvarov O.M., Aslanova J.B., Mayilova A.A. <i>Long-term results of organ protecting surgeries in case of nodular and multinodular goiters.....</i>	191
Shadlinski V., Abdullayev A. <i>About the frequency of identifying asterion types .....</i>	192
Vynogradova Olena¹, Dyryk Volodymyra¹, Minko Lidiya¹, Danylchenko Svitlana² <i>Relationship between periodontal diseases and Covid-19 .....</i>	193